

נרות של שבת

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשיט - וכבוד השבת נרותיה הן כבודה, אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון שנאמר והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואיני מצריך לכם לראות באורה של חמה אלא בכבודי אני מאיר לכם שנאמר לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם, האומות עתידין להיות מהלכין לאורכם שנאמר והלכו גוים לאורך ואי זה אור הקדוש ברוך הוא מאיר לישראל באור הצדקה שנאמר וזרחתם לכם יראי שמי שמש צדקה, וכל כך למה בזכות הנרות שהן מדליקין בשבת.

מדרש תנחומא נח סימן א - ילמדנו רבינו על כמה עבירות נשים מתות בשעת לדתן, כך שנו רבותינו על שלשה וכו' ושלשתן מן התורה, נדה דכתיב (ויקרא טו) ואשה כי יזוב, חלה (במדבר טו) ראשית עריסותיכם, הדלקת הנר דכתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג זו הדלקת הנר בשבת, וא"ת לישב בחשך אין זה עונג שאין יורדי גיהנם נדונין אלא בחשך שנאמר (איוב י) ארץ עיפתי כמו אופל, ומה ראו נשים להצטוות על שלש מצות האלו, אמר הקדוש ברוך הוא אדה"ר תחלת בריותי היה ונצטווה על עץ הדעת וכתוב בחוה (בראשית ג) ותרא האשה וגו' ותתן גם לאישה עמה ויאכל וגרמה לו מיתה ושפכה את דמו, וכתוב בתורה (שם /בראשית/ ט) שופך דם האדם באדם דמו ישפך תשפוך דמה ותשמור נדתה כדי שיתכפר לה על דם האדם ששפכה, מצות חלה מנין היא טמאה חלתו של עולם דא"ר יוסי בן דוסמקא (נ"א קצרתא) כשם שהאשה מקשקשת עיסתה במים ואח"כ היא מגבהת חלתה כך עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דכתיב (שם /בראשית/ ב) ואד יעלה מן הארץ והשקה ואח"כ וייצר ה' אלהים את האדם עפר וגו', הדלקת הנר מנין היא כבתה נרו של אדם דכתיב (משלי כ) נר אלהים נשמת אדם לפיכך תשמור הדלקת הנר.

שבת כג, ב - אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו? קידוש היום עדיף - דתדיר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא.

שבת כה, ב - רבי ישמעאל אומר כו'. מאי טעמא? - אמר רבא: מתוך שריחו רע, גזרה שמה יניחנה ויצא. אמר ליה אביי: ויצא! - אמר ליה, שאני אומר: הדלקת נר בשבת - חובה, דאמר רב נחמן בר רב זבדא, ואמרי לה אמר רב נחמן בר רבא אמר רב: הדלקת נר בשבת - חובה,

רש"י - חובה - כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יממא.

תוספות - ועוד נראה לר"ת שאם היה הנר מודלק ועומד שצריך לכבות ולחזור ולהדליק כדאמר ליה ההוא סבא ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר.

שבת כא א - ולא בשמן קיק. מאי שמן קיק? אמר שמואל שאילתינהו לכל נחותי ימא ואמרו לי עוף אחד יש בכרכי הים וקיק שמו. רב יצחק בריה דר"י אמר משחא דקאזא. ריש לקיש אמר קיקיון דיונה.

עין אי"ה שבת א. פרק ב, א - שבת הוא יום שכולו קודש, עונג ומנוחה. הדלקת הנרות מוסיפה שלום ושמחה פנימית. על כן ראוי שילמד האדם עצמו אז להסתכל ולהבין מה היא ההצלחה, שיסודה באמת, שהיא מצלחת את האדם בגופו ונפשו, מביאתו לחיי עד וממלאתו חדות לב ושלוות צדיקים בחיי הבלו, ומה היא ההצלחה הכוזבת, שרוב בני"א רודפים אחריה, הצלחת העושר, מבלי להקפיד על האמצעיים והדרכים, שעל ידם תהי' קנויה להם. ההצלחה דומה לשמן במושג הציורי, "בתר מארי נכסי ציבי משיך", "עתיר משח", "קרב לגבי דהינא ואידהן".

אמנם, כל זמן שההצלחה היא עומדת חוץ לאדם, ואינה נמשכת עמו יפה, אינה ממלאת את לבו שמחה ומנוחה, ואינה מרוממת את חייו במעלתם הראויה להם, היא כשמן שאינו נמשך אחר הפתילה, שאינה מאירה ואינה ממלאת את תעודת השלום והאורה, שצריכה להימשך מהצלחה שראוי באמת לחשוק. לזאת נוכלל להסמיך זכר ההצלחה, הבלתי נמשכת כראוי, בתוכן השמן שאינו נמשך אחר הפתילה, שלא זאת היא תעודת נר של שבת. לא שמחה מעורבתת וחיצונה כזאת ראויה להיות נחשקת מהאיש הישראלי, המפלס אורחות חייו על-פי תורת אמת וחוקי חיים.

כרכי הים המה נודעים בשחיתותם המוסרית, מורגל בכל מקום לומר "שמע שיש זונה בכרכי הים". "מדינת הים" בכלל הוא ציור למקום שאינם בני תורה, ששמותיהם כשמות נכרים. אמנם,

לעומת זה רגיל לקנות שמה עושר, על-כן ישוטו שם בני אדם. בטח יזיק מצב הדת והחיים המקולקלים שמה, לכל אלה השטים שמה אחר פרנסתם ועשרם, והצלחתם שבאה להם בהפסד הקניין היותר מעולה שבאדם, בהפסד התורה והמוסר האמתי, אינה נמשכת אחר הפתילה, אינה מתדבקת לגוף הנושא את ההצלחה ולנפשו, ואינה מצליחתו,

ולא על שמחה ושלוש הבאים מהצלחה כזאת ראוי שיחשק בביטו של האיש הישראלי, בשומו נגד עיניו הצלחת האורה, השמחה והשלוש, שבאה ע"י קדושת הנפש וחיי התם והצניעות, אהבת המשפחה וחיי התורה האמתיים, המעוררים וממלאים את הלב רגשי קודש לאור הנרות המאירים בבית כל איש יהודי בליל שבת קודש.

העוף השט בכרכי הים, כן אישתעו כל נחותי ימא, היודעים את תוכן הקלקולים המוסריים, שנלקים בהם השטים לכרכי הים לבקשת הצלחתם, ששמנם אינו מהנמשכים אחר הפתילה. לא זאת המנוחה ולא זאת המרגעה, הוא ראשית השמנים הפסולים, שראוי לכל איש ישראל למאוס אותו, ואת הברק החיצוני שלו, מצד האמצעיים המקולקלים והמקלקלים את הנפש, את הוד נשמת האדם, שיש בהשגת הצלחה זו.

אמנם, זולתי ההשקפה על החיסרון שיש באמצעיים של ה"אצים להעשיר" ורודפים (אחריהם) למקומות שמקריבים עבור העושר את כל קדושת החיים, עוד עצמותה של ההצלחה הזאת היא רק מדומה גם לשעתה.

ויש עוד הערה, שמצד עצמה לא יחשק לב אדם הישר לרדוף אחרי הצלחה, ששמחתה היא רק חיצונית. לעין הרואה מבחוץ ידמה, שיש שמחה בלב שוכן בארמונות מרווחים, ומרבה חגים ושאון עליזים, אבל באמת הלב ריקן, הידיעה הפנימית שבקרב נפשו, שחיייו הם אפס ותהו, שמאומה לא ישא בעמלו, ושאינו עושה טוב ואינו מועיל בחייו והצלחתו, לא לעצמו ולא לעולם. הרעיונות הללו יגזלו השמחה התמידית האמיתית מאלה המתמכרים להצלחה החיצונית.

והנה, הגפן הוא ציור השמחה תירושי המשמח אלהים ואנשים. הצמר גפן, האילן הנושא עליו את הצמר גפן הוא דומה לגפן, כרא"ש כלאים פ"ז, אבל היתן גם הוא דבר המשמח את הלב, כגפן האמיתי? לא, רק דבר שיוכל האדם לעטות עליו בחיצוניותו, ועד הנפש לא יגיע. כן השמחה החיצונית, שאינה נובעת מחיי צדק ומשרים, כי אם מהרבות העושר החיצוני, היא רק כדמות גפן המשמח, אבל גפן בוקק הוא. המשחא של ההצלחה הזאת, משחא דקאזא, אינו נמשך אחר הפתילה, אינו דבק בבעליו וקוניו, גם לשעה של ההוה, שההצלחה לפניו משחקת.

אבל יותר על כל, הנה הבחינה גלויה להבחין בין אורה ושמחה של הצלחת אמת, שהיא ראויה שתהיה נאהבת ונחשקת לכל אדם מישראל, ושמחתה של תורה וחדות ד', לבין השמחה המזויפת מעושר וכבוד מדומה, היא מיעוט הקיום. השמן הזה, הבלתי נמשך אחר הפתילה להיות לו קשר פנימי עם בעליו, הוא קיקיון דיונה, ש"בין לילה היה ובין לילה אבד" לגל החוזר מתגלגל מהרה, ורמי הקומה יגודעו על נקלה, ומכל עשרם בשתם משנה, ולא ישאו מאומה בעמלם, וחיי הזמן בעצמם לקקיון דומים. על כן מהי האורה וההצלחה, שתחשק בצדק מקדושת השבת-קודש, האורה הקדושה, השמחה הטהורה, שהיא באה לאדם ע"י אמצעיים הגונים וכשרים:

לא ע"י העוף של כרכי הים, המלאים מרמה וזימה, לא כמשחא דקאזא, המתדמה לגפן אמיתית המשמחת אלהים ואנשים בתירושה והיא גפן בוקק, לא כקקיון דיונה, שבעלה ישמח שמחה גדולה בשעתה, וכעבור לילה אכלתהו התולעת, כי אם שמחה טהורה, נקנית ביגיע כפים ולב טהור, נקי כפים ובר לבב, שמחה שבהצלחתו ישמח לבב נדכאים, ויגדיל ויאדיר כל דבר טוב ומועיל, יקדש שם ד' בתמכו ידי חכמי תורה, להשכיל ולהיטיב, שמחה פנימית שזכה משמחתו כיון המשמח אלהים ואנשים, והיא שמחה קיימת, שגם בחלפה תשאיר אחריה כל צביונה", לזכר עולם יהיה צדיק" נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ, "לא כקקיון הזה שלא יעמוד ולא יחיל טובו.

אלה המה השמנים, הראויים להאהב לאור קדושת נר שבת קודש, המישרת מסילה למטרותיו של האדם בעמלו בכל ימי המעשה, והם נמשכים אחר הפתילה, דבקים בבעליהם קנין עצמי, ובהם ראוי להדליק נר של שבת